

імміграції ускладнюється цілою низкою позаекономічних чинників. Масову міграцію завжди супроводжують зростання соціальної напруги у суспільстві, злочинності, конфлікти на расовому, національному чи релігійному ґрунті та інші негативні явища.

Ольга ШПУНЯР

Тернопільський національний економічний університет, Україна

РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Кардинальне реформування національної системи освіти розпочнеться згідно нового Закону України «Про освіту» з 2018 року. Для тих, хто розпочне навчання 2018 року й пізніше, тривалість здобуття повної середньої освіти становитиме 12 років. Для тих, хто вже навчається, тривалість поки що не зміниться – 11 років. Законом передбачено такі рівні повної загальної середньої освіти: початкова освіта тривалістю чотири роки (1-4 клас); базова середня освіта тривалістю п'ять років (5-9 клас); профільна середня освіта тривалістю три роки (10-12 клас).

Новим Законом визначено, що особа має право здобувати освіту в різних формах або поєднуючи їх. Основні форми здобуття освіти: інституційна (очна, заочна, дистанційна, мережева); індивідуальна (екстернатна, сімейна, педагогічний патронаж, на робочому місці); дуальна.

Згідно з законом, діти можуть здобувати дошкільну освіту за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють: у закладах дошкільної освіти незалежно від підпорядкування, типів і форми власності; у структурних підрозділах юридичних осіб приватного і публічного права, у тому числі закладів освіти; у сім'ї – за сімейною (домашньою) формою здобуття дошкільної освіти; за допомогою фізичних осіб, які мають педагогічну освіту та/або професійну кваліфікацію педагогічного працівника, у тому числі які провадять незалежну професійну діяльність; за допомогою фізичних осіб - підприємців, основним видом діяльності яких є освітня діяльність.

Модель нової української школи передбачає реформи, які мають поліпшити умови праці вчителя за рахунок зменшення бюрократичного контролю, розширення академічних свобод і формування простору для творчої праці. Буде обмежено втручання в освітній процес державних органів і органів місцевого самоврядування – стандарти освіти будуть вписані в очікуваних результатах навчання. Особливо гострою є

проблема дефіциту кваліфікованих працівників освіти в сільській місцевості. Стрімкий занепад інфраструктури, відсутність дозвілля та проблеми з житлом роблять непривабливою перспективу проживання і роботи в селі для більшості молодих спеціалістів. Враховуючи цей фактор влада вдалася до рішучих дій - вирішили заохочувати на роботу в глибинку пріоритетом при вступі до вишу та безкоштовним житлом після випуску. Президент України Петро Порошенко підписав Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" (щодо працевлаштування випускників), прийнятий Верховною Радою 6 жовтня. Абітурієнтам, які планують вчитися на вчителів та медиків, надається право на першочергове зарахування до вишу за держзамовленням, якщо ті уклали угоду про відпрацювання не менше трьох років у сільській місцевості або селищах міського типу. Крім цього держава обіцяє забезпечити відповідним випускникам безоплатне користування житлом з опаленням і освітленням у межах установлених норм. Закон запрацює вже з 1 січня. Однак на сьогодні це лише заохочення. Реального житла у розпорядженні місцевого самоврядування давно немає. Службове, передбачене для користування молодими спеціалістами, заселено родинами соцпрацівників, ветеранами, а то і взагалі приватизоване. Нового за останні щонайменше 10 років збудовано не було. В Міністерстві освіти і науки підтверджують, що надання житла молодим фахівцям на селі, звичайно, є проблематичним, і у свою чергу покладають надії на об'єднані територіальні громади, які нині формуються. Проте, перекладаючи зобов'язання по забезпеченню молоді місцем проживання на регіональні плечі, законотворці забувають, що таким чином формують додаткову чергу, в якій уже стоять переселенці зі сходу та воїни АТО.

Наступним, на що варто звернути увагу, це стрімкі темпи реалізації реформи. Згідно проекту запровадження 12-річної системи освіти повинно відбутися за десять років. Проте уже наявні недоліки вказують на хибність встановлених термінів. Для прикладу, в сусідній Польщі так само запроваджувалася реформа освіти в умовах децентралізації і подібний процес зайняв аж 25 років. Враховуючи, що лише на обговорення пішло три роки, додаємо повільне формування ОТГ, яке прокує додатковий процес реформування в сільськогосподарській, житловій та транспортній галузі, плюс нестача коштів, адже для країни, яка втягнута у воєнний конфлікт і низку пов'язаних з ним проблем, це важлива частина, ми отримуємо ще як мінімум 5 додаткових років, щоб ефективно втілити всі пункти, передбачені Концепцією "Нової школи". Нелогічними здаються і перші кроки в реформуванні початкової освіти.

Під так званим розвантаженням програм за 2016 рік було скасовано техніку читання, нормативи на фізкультурі, 1-2 класи не вчать табличку множення, додавання і віднімання, вчителі користуються зеленою ручкою замість червоної, а учні пишуть простим олівцем, і оцінки говорять на вушко. Це тоді коли, катастрофічно не вистачає якісних підручників за новою програмою, зошитів та іншого матеріального забезпечення, що дало б змогу вчителю ефективно працювати. Водночас багато вчителів стривожені заборонаю домашніх завдань, на їхню думку, вони "розхолоджують" дисципліну і зацікавленість учнів до навчання. Хвилює цей момент і батьків, адже ДПА після 4 класу ще ніхто не скасовував. Суперечливим є створення нових органів контролю освіти. Мова йде про національне агентство забезпечення якості освіти та національний центр професійних кваліфікацій. Перший займатиметься акредитацією навчальних закладів (окрім ВНЗ), другий – створюватиме стандарти професій. Тут виникає питання: а що цим раніше ніхто не займався? Раніше акредитація та стандартизація освіти входила в обов'язки Управління освіти. Проте, на думку авторів нового законопроекту той, хто має забезпечувати якість, не може сам себе контролювати. Але створення нових органів вимагає додаткових коштів на заробітну плату та навчання нових працівників. Водночас немає гарантії, що збільшення кількості структур, що контролюватимуть освітній процес.

Хоч проект "Нова українська школа" є достатньо амбітним і його розробники вірять, що їх дітище реалізується в найближчому майбутньому, утім, системні зміни в середній освіті – все ще потребують доопрацювання. Значна низка недоліків, у вигляді ігнорування мотивації вчителів, створення якісних підручників, перекидання обов'язків на плечі не до кінця об'єднаних територіальних громад, дискредитують реформування середньої освіти в очах українського суспільства.

Бібліографія

1. Реформа школи: Які зміни чекають на середню освіту в Україні. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://ua.112.ua/statji/reforma-shkoly-yaki-zminy-chekaiut-na-seredniu-osvitu-v-ukraini-362536.html>.
2. Про освіту / Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII.